

LBRIS | Willow
books

Nuvele

Teatru

ROLCRIS.

Cuprins

<i>Tabel cronologic</i>	5
-------------------------------	---

NUVELE

Abu-Hasan.....	13
Kir Ianulea.....	54
O făclie de Paște.....	90
Două loturi.....	110
La hanul lui Mânjoală.....	131

TEATRU

O noapte furtunoasă.....	145
D'ale carnavalului.....	204
O scrisoare pierdută.....	280
Conu Leonida față cu Reacțiunea.....	387
Năpasta.....	401

Abu-Hasan

Era odată la Bagdad, sub domnia strălucitului calif Harun-al-Rașid, un neguțător bogat, care avea o nevastă bătrână și un fecior, Abu-Hasan, crescut până la vreo treizeci de ani strâns de aproape în toate privințele. Neguțătorul a murit, și Abu-Hasan a intrat în stăpânirea avuției pe care o grămădise tată-său o viață întreagă. Fiul a făcut altfel de cum făcuse tatăl. În tinerețe nu căpătase niciodată o pară mai mult decât îi trebuia ca să-și ducă viața; acum a pus de gând să cheltuiască potrivit cu mijloacele pe care i le adusese soarta. Astfel, și-a împărțit averea în două părți: cu o parte a cumpărat acareturi, care-i aduceau destul venit ca să poată trăi cum se cuvine, fără să s-atingă de capital; iar cu cealaltă jumătate, în bani sunători, a hotărât să se pună pe petreceri, încailea să-și destoarcă răbdările suferite sub strășnicia în care-l ținuse tată-său până la așa vârstă coaptă; dar s-a jurat că n-are să mai cheltuiască apoi nimica peste această sumă, după ce și-o face toate chefurile, în acest scop, Abu-Hasan a strâns împrejurii o ceată de tineri de vârstă și de teapa lui, și de acolo s-a gândit numai cum să-i facă a-și petrece timpul în chipul cel mai plăcut. Așadar nu s-a mărginit la prânzuri și ziafeturi cu mâncări și băuturi care de care mai rare și mai

scumpe; a mai adus și tarafuri de lăutari și cântăreții cei mai vestiți; și pe urmă, dănțuitoarele și dănțuitorii cei mai aleși din orașul Bagdad.

Toate chefurile astea, din zi în zi mai costisitoare, l-au aruncat pe Abu-Hasan în cheltuieli atât de nemăsurate, încât n-a putut-o duce așa mai mult de un an.

Cum n-a mai întins masă mare, prietenii s-au făcut nevăzuți; ba nici nu-i mai întâlnea oriunde i-ar fi căutat, fiindcă fugeau de el îndată ce-l zăreau și, dacă din întâmplare da piept în piept cu vreunul și vrea să-l oprească să-i spună ceva, acela își cerea iertăciune, că-i e degrabă și n-are timp de vorbă, și pleca repede p-aci încolo. Pe Abu-Hasan mai mult l-a mâhnit părăsirea din partea prietenilor decât îl încântase mai înainte semnele lor de dragoste. Odată, mâhnit, dus pe gânduri, cu capul plecat a intrat în odaia mă-sii și s-a așezat pe marginea divanului departe de ea.

— Ce ai, fiule? a-ntrebat bătrâna. De ce ești așa de pocălit și n-ai chef deloc? Să fi pierdut tot ce ai pe lume și tot n-ai fi așa de opărit... Știu că, după câte cheltuieli nebunești ce ai făcut, nu-ți mai rămân mulți bani sunători. Erai stăpân pe avutul tău, și eu n-am vrut să mă-mpotrivesc purtărilor tale nesocotite, mai ales știind că ți-ai păstrat cuminte jumătate din avere...

Și d-aia nu văd ce te poate adânci acuma în așa de neagră mâhnire.

Pe Abu-Hasan, la vorbele bătrânei, l-au podidit lacrimile, și a zis:

— Mamă, știi în ce chip m-am purtat un an de zile. Am strâns atâția prieteni împrejurul meu, i-am îndopat cu câte bunătați mi-a dat prin gând, până n-am mai putut, și acuma, când nu mai am ce le da, văd că toți mă părăsesc. Când zic că n-am cu ce-i mai îndopa, mă gândesc la banii pe care-i hotărâsem pentru asta; că despre venitul meu, slavă Domnului, mi l-am păstrat, și acuma știu cum să-ntrebuințez ce din fericire mi-a rămas. Vreau numai să încerc până unde pot merge prietenii mei cu nerecunoștința. O să mă rog de ei să pună fiecare de la mână la mână, să m-ajute a mă sălta din starea nenorocită în care am căzut.

Dar asta, precum ți-am spus-o, o fac numai ca să văz dacă voi găsi la dânșii vreo recunoștință.

— Băiete – i-a răspuns mama –, nu vreau să te opresc de la ce ai pus de gând; dar îți pot mai dinainte spune că degeaba tragi speranța. Tu încă nu cunoști ce va să zică prietenii de petrecere; dar o să-i cunoști...

— Mamă – a zis Abu-Hasan –, eu înțeleg și cred ce-mi spui; dar tot vreau să mă luminez singur despre mișelia și neomenia lor.

Abu-Hasan a și plecat; a făcut ce-a făcut și a găsit pe toți prietenii. Le-a arătat în ce mare strâmtoare se afla și i-a rugat să-și dezlege pungile ca să-l ajute. N-a uitat chiar să le spună că în mare parte a scăpat din pricina cheltuielilor nemăsurate cu atâtea petreceri și ziafeturi, că doar de i-o atinge la omenie. Niciunul dintre prieteni au s-a lăsat înduioșat de vorbele lui frumoase, ba, unii chiar, l-au dat afară. S-a întors acasă, amărât până în fundul sufletului, și i-a zis bătrânei:

— A, mamă, bine mi-ai spus tu. În loc de prieteni am găsit niște ticăloși nerecunoscători. S-a isprăvit; să nu-i mai văd în ochi!

Abu-Hasan s-a hotărât dar să se ferească de acu-ncolo de orice galantomie.

După ce și-a socotit venitul bine și l-a împărțit astfel încât să-i ajungă de cheltuială în fiecare zi regulat, dându-i mână să poftască în toate serile la masă câte un singur musafir, pe care să-l ospăteze cumpătat, dar cuviincios.

Pe urmă s-a jurat că acel musafir să nu fie localnic din Bagdad, ci un străin care ar fi picat chiar în ziua aceea și pe care să-l poată trimite pe-aci încolo după ce l-a găzduit frumos o noapte.

După cum pusese la cale, Abu-Hasan își îngrijea de dimineață să cumpere toate trebuincioasele pentru cină, și pe seară mergea să se așeze lângă podul Bagdadului; cum vedea un străin, ăl dintâi care-i ieșea înainte, măcar de orice teapă ar fi fost, îl poftea politicos să-i facă cinste a veni să cineze și să petreacă noaptea aceea acasă la dânsul.

Cina lui Abu-Hasan nu era foarte bogată, însă bună și curată, așa ca să poată mulțumi destul pe un oaspete drumet. Mai ales nu lipsea de la masă vin bun, că, în loc să vorbească cu oaspetele său despre politică ori despre daraveruri negustorești, îi plăcea să povestească despre lucruri plăcute și hazlii. De felul lui era om vioi și bun de petrecere, și știa să-nveselească un tovarăș oricât de posomorât.

A doua zi dimineața Hasan îi zicea musafirului:

— Când te-am poftit aseară să cinezi la mine, ți-am spus obiceiul meu: să nu te superi că acum te poftesc să pleci; am eu cuvinte să mă despart așa. Mergi de-ți vezi și de treburile dumitale...

Umblă cu Dumnezeu!

Într-o seară, când ședea după regula lui la capătul podului, iată că trece califul Harun-al-Rașid, îmbrăcat tiptil, așa ca să nu-l cunoască nimeni. Stăpânitorul acesta, deși avea destui slujitori foarte pricepuți și strașnici, tot voia să cunoască el singur cum merg lucrurile în împărăția lui; și pentru acest scop umbla adesea tiptil în felurite chipuri prin orașul Bagdad în seara aceea, era îmbrăcat ca un negustor de la Mosul, care s-ar fi dat chiar atunci jos de pe corabie în partea dimpotrivă a podului, și în urma lui mergea un rob mare și voinic, o namilă de om.

Califul, sub îmbrăcămintea lui, se vedea a fi un bărbat de seamă, vrednic de toată cinstea. Abu-Hasan s-a ridicat de unde ședea jos și, după ce a făcut o plecăciune până la pământ, i-a zis politicos de tot:

— Preacinstite domnule, bine-ai venit sănătos la noi la Bagdad; te rog preaplecat să-mi faci cinstea să poftești la cină cu mine și să-ți petreci noaptea asta în casa mea, ca să te odihnești bine de oboseala călătoriei.

Și, ca să-l îndatoreze și mai mult a pofti la el, i-a spus în câteva cuvinte ce obicei are dânsul cu musafirii lui.

Califul a făcut haz de gustul lui Abu-Hasan și a voit să cunoască mai de aproape pe acest om ciudat, i-a spus

numaidecât că de la un bărbat așa de politicos e încântat a primi găzduire fie pe cât de scurt timp, și că e gata să-l urmeze.

Abu-Hasan, care nu bănuia că soarta îi scosese înainte un oaspete așa de înalt, se purta cu califul parcă ar fi fost deopotrivă amândoi. L-a dus acasă, l-a băgat într-o odaie foarte curată și l-a poftit să șadă pe divan la locul de cinste. Cina era gata și masa pusă. Mama lui Abu-Hasan, pricepută la bucătărie, le-a dat trei feluri de mâncări: niște porumbei gătiți cu zarzavaturi și cu orez, apoi o găscă la tavă și pe urmă un clapon fript cu patru puișori rumeniți de jur împrejur.

Altceva nimica; dar toate erau bine făcute.

Abu-Hasan a stat la masă în fața musafirului; au mâncat amândoi din toate pe tăcute și pe nebăute, după obiceiul locului. După ce au isprăvit de mâncare, mama lui Abu-Hasan a ridicat masa și le-a adus fel de fel de poame de care se găseau în acel timp a anului și niște turte uscate de migdale. Când s-a-nnoptat bine, au aprins luminările; apoi Abu-Hasan a adus niște urcioare cu vin și bărdace, le-a pus lângă el și a rugat-o pe bătrâna să-i dea de mâncare robului care venise cu musafirul. Când s-au așezat iar la masă, Abu-Hasan a luat o bărdacă, a umplut-o cu vin și, ridicându-se în sus, a zis către musafir:

— Preacinstite domnule, te poftesc să faci ca mine... Nu știi ce-i fi gândind dumneata; dar, după mine, drept să-ți spun, omul care urăște vinul, vrând să se arate înțelept, nu-i înțelept deloc. Veselia e lucru bun; trebuie s-o cântăm, și s-o găsim în fundul bărdacei!

Abu-Hasan și-a golit bărdaca, în timp ce califul i-a răspuns:

— Vorba dumitale e cuminte, ești un om de ispravă; îmi place că te văz chefliu și vesel, și te rog să-mi torni și mie.

Abu-Hasan a umplut bărdaca musafirului zicând:

— Gustă, te rog, preacinstite domnule, și spune drept: așa-i că-i bunicel?

Califul a băut; iar Abu-Hasan i-a mai zis:

— Eu, cum te-am zărit pe dumneata, am priceput că ești om care știi ce va să zică să trăiești. Ce să-ți mai vorbesc?... Sunt nu se poate mai mulțumit și mai vesel că m-am întâlnit astăzi cu un bărbat așa de deosebit cum ești dumneata, îmi placi foarte mult... Halal să-ți fie! Să trăiești! Vorbele lui Abu-Hasan îi făceau mare plăcere califului care, fiind și el om foarte vesel, își îndemna mereu gazda la băut, ca să o cunoască mai bine. Din vorbă în vorbă, Abu-Hasan a spus cum îl cheamă, cum trăiește, prin ce întâmplări neplăcute trecuse, și a încheiat zicând:

— Dar nu-mi pare rău că am fost amăgit de prieteni, fiindcă dacă nu se-ntâmpla ce s-a întâmplat, poate nu-mi scotea norocul în cale un străin așa de prețios ca dumneata.

— Califul, mulțumit de lămuririle lui Abu-Hasan, i-a zis:

— Ești vrednic de laudă, prietene, că ai luat astfel de hotărâre înțeleaptă, și mai ales că te ții de ce ai hotărât. Și drept să-ți spun, îți pizmuiesc fericirea. Dumneata ai în fiecare zi plăcerea să primești la masa și-n casa dumitale un om de treabă cu care stai frumos de vorbă și-l îndatorezi așa încât unde s-o duce să te pomenească și să-ți laude casa, masa și

primirea dumitale atât de cuviincioasă... Decât, din vorbă-n vorbă, și dumneata și eu, nu luăm seama că prea lăsăm vinul să se trezească...

Te rog, bea, și toarnă-mi și mie.

Și așa au băut amândoi înainte, povestindu-și unul altuia lucruri plăcute. Acu' era târziu; musafirul a spus că, fiind obosit de atâta drum cât făcuse, are nevoie de odihnă și a adăugat:

— Și pe urmă, nici dumneata nu voi să-ți pierzi odihna pentru tine. Haide, să ne culcăm; și, fiindcă poate mâine-dimineață eu am să plec până nu te deștepți dumneata, își spun de-acuma că am rămas foarte încântat de ospătarea ce mi-ai făcut așa de îndatoritor. Numai de un lucru îmi pare rău, că nu știu cum să-ți arăt recunoștința mea. Spune-mi, rogu-te, dumneata, cum ți-aș putea plăti de atâta bunăvoință, ca să vezi că nu ai avut a face cu un nerecunoscător. Un om ca dumneata nu se poate să n-aibă vreo daraveră, vreo nevoie și să nu dorească a i se face pe plac. Uite, cât mă vezi pe mine aga, negustor, poate să fiu în stare să te îndatorez și eu cu ceva, dacă nu de-a dreptul, măcar prin mijlocirea vreunuia dintre prietenii mei.

La aceste vorbe politicoase ale negustorului, Abu-Hasan a răspuns:

— Preacinstite domnule, nu mă îndoiesc câtuși de puțin că, nu numai așa, doar ca om politicoș, îmi arăți atâta bunăvoință. Dar pot să te asigur că eu n-am nici pășuri, nici daraveri, nici vreo dorință, și n-am să cer nimănui nimic. N-am cea mai mică poftă de mărire și sunt foarte mulțumit cu soarta

mea. Prin urmare, foarte-ți mulțumesc numai și numai că ai poftit în casa mea și mi-ai cinstit masa, așa bună, rea, cum s-a putut găsi... Cu toate astea, parcă aș avea și eu ceva care mă supără, dar nu până-ntr-atâta încât să-mi pierd liniștea pentru asta. Să vezi ce e... Aici la noi, în Bagdad, fiecare mahala își are geamia ei, cu câte un imam, adică popă, care e dator să facă rugăciunile la orele hotărâte după lege. Imamul de la geamia noastră este un bătrân înalt și uscățiv, posomorât și tare fățarnic. Ctitorii, câteșipatru, vecinii mei, sunt ca și el niște bătrâni ursuzi și zavistnici, lucru mare. În toate zilele se adună împreună cu toții și alta n-au de vorbit decât bârfeli și răutăți, ca să vâre fitiluri și zâzanie în toată mahalaua: crapă de necaz că nu pot să stăpânească dumnealor pe toți mahalagiii noștri, să-i poarte ei de nas după cum le place lor. Ei! vezi, asta mă strânge pe mine de gât, în loc să-și vadă popa de legea lui și ctitorii să se îngrijească de geamie, dumnealor se leagă de lume și n-o iasă să trăiască în bună pace.

— După cum văz eu – a zis califul –, dumneata ai dori să-le mai scurtezi limba acelor bârffitori?

— Precum zici, tocmai! a răspuns Abu-Hasan. Ah de ce nu mă face Dumnezeu pe mine calif o zi măcar, numai o zi!

— Ei! să zicem că ai fi calif... ce-ai face?

— Ce-aș face?... Aș face ceva să rămână de pomină... I-aș pildui strașnic pe dumnealor, ca să aduc o mulțumire lumii de ispravă: aș pune să le tragă la fiecare ctitor câte o sută de bețe la tălpi și imamului patru sute; să-i învăț eu pe dumnealor, mă-nțelegi, că nu-i treaba dumnealor să turbure viața mahalagiilor, mă-nțelegi!

Califului i s-a părut foarte nostimă ideea lui Abu-Hasan, și zice:

— Îmi place dorința dumitale, mai ales că o văd pornită dintr-o inimă dreaptă care nu suferă să rămână răutatea nepedepsită; și tare aș dori și eu să ți-o văd îndeplinită... Și de! poate că lucrul să nu fie chiar peste putință, cum îți închipui.

Eu cred că, dacă ar afla ce gânduri ai, califul ar fi în stare să-ți încredințeze puterea lui pe o zi... Și cât mă vezi dumneata, așa un negustor ca toți negustorii, cine știe de nu te-aș putea ajuta s-o dobândești.

— Ei! ia lasă – a răspuns Abu-Hasan –, nu-ți mai bate joc de mine și dumneata, cum și-ar bate firește și califul dară ar afla de neroziile mele... Poate doar atâta, să afle și el de purtările cuvioșilor noștri și să-i osândească el la vreo pedeapsă.

— Ba, doamne ferește, nu-mi bat joc nicidecum – a zis musafirul – și desigur că nici califul nu și-ar bate... Dar să le lăsăm, astea; uite, e aproape de miezul nopții, haide să ne culcăm.

— Bine zici; dar, fiindcă urciorul nostru mai are ceva în fund, eu crez că ar trebui mai întâi golit și pe urmă să ne ducem la culcare. Un lucru numai te-aș ruga: mâine-dimineață când ai pleca, dacă n-oi fi eu deștept, să nu lași ușa de la drum deschisă.

Pe când vorbea Abu-Hasan, califul, ridicând urciorul, și-a umplut bărdaca și a golit-o mulțumind încă o dată de bună ospățare. După aceea, pe furiș a aruncat ta bărdaca gazdei, așa cât poți lua pe vârful degetelor, dintr-o cutiuță cu niște